

Mantell Gwynedd

Eich cyngor gwirfoddol sirol lleol

1. Dechrau

1.8 Cyfansoddiad enghreifftiol ar gyfer sefydlu elusen fach

Cyfansoddiad enghreifftiol ar gyfer sefydlu elusen fach – incwm o dan £5,000

I bwy mae hwn?

Mae'r cyfansoddiad hwn wedi'i baratoi'n arbennig ar gyfer elusennau sy'n disgwyl parhau i fod yn fach, a chael incwm blynyddol o dan £5,000. Nid yw wedi'i anelu at elusennau sy'n berchen ar adeilad, yn cyflogi pobl neu sy'n bwriadu cofrestru gyda'r Comisiwn Elusennau. Mae croeso i grwpiau bach sydd heb fod yn elusennau ddefnyddio'r cyfansoddiad enghreifftiol hwn hefyd, ond ni fyddent wedi'u cynnwys o dan y gyfraith elusennau.

Mae nifer o elusennau cenedlaethol yn cynhyrchu eu cyfansoddiadau enghreifftiol eu hunain, gan gynnwys Cymdeithasau Rhieni Athrawon, Pre-School Learning Alliance, Sefydliadau'r Merched, Sgowtiaid a Geidiau, mae rhestr o'r rhain ar gael [yma](#). Os ydych yn sefydlu un o'r elusennau hyn, cysylltwch â nhw am gyngor a defnyddiwch eu cyfansoddiad enghreifftiol nhw yn hytrach na'r un yma.

Sefydlu elusen - y cyfansoddiad

Os ydych chi eisiau dechrau elusen fach, bydd angen cyfres o reolau arnoch sy'n esbonio beth mae'r elusen yn ei wneud a sut y caiff ei rhedeg. I'ch helpu, mae'r Comisiwn Elusennau wedi cydweithio â naw corff ymbarel a restrir ar ddiwedd y cyflwyniad i ysgrifennu a hybu ar y cyd gyfansoddiad ar gyfer elusen fach. Wrth gwrs, nid dyma'r unig gyfansoddiad fyddai'n briodol, a cheir cyfansoddiadau enghreifftiol eraill wedi'u cynhyrchu gan y Comisiwn a sefydliadau eraill.

Rydym wedi defnyddio profiadau ein gilydd i sicrhau bod y cyfansoddiad yn hawdd ei ddeall, yn fyr (dim ond 700 o eiriau) ac yn ateb anghenion elusennau bach. Y nod yw annog pobl i gymryd rhan yn y gwaith o redeg yr elusen a rhoi'r hyder iddynt trwy wybod yn union beth mae eu cyfansoddiad yn ei ddweud y dylai gael ei wneud er mwyn ei rhedeg yn briodol.

Y bobl ar y pwyllgor fydd ymddiriedolwyr yr elusen. Byddant yn gyfrifol am yr arian y mae pobl eraill wedi'i roi a rhaid iddynt sicrhau ei fod yn cael ei wario'n briodol ac y cyfrifir amdano yn gywir – cliciwch [yma](#) am y cyhoeddiad *Ymddiriedolwr hanfodol*.

Sut gallwn ni gael cymorth a chynghor?

Mae bob amser yn syniad da i geisio cynghor a chefnogaeth - ac yn ffodus iawn mae digon ohono ar gael. Siaradwch â sefydliadau datblygu cymunedol lleol yn eich ardal a gofynnwch am eu cymorth. Byddai gwefan eich awdurdod lleol yn lle da ar gyfer gwybodaeth a chymorth. Mae gwefan gan bob un o'r sefydliadau a fu'n ymwneud â chynhyrchu'r cyfansoddiad hwn gyda chyfoeth o gyhoeddiadau a gwybodaeth. Mae ymrwymiad cyffredin gan bob un o'r sefydliadau hyn i helpu elusennau bach i redeg yn briodol, sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r gyfraith, yn agored i bobl o bob math ac yn ffynnu ym mhob cymuned.

Sut ydym ni'n cwblhau ein cyfansoddiad?

Mae angen i chi drafod y rheolau a gwneud yn siŵr bod pawb yn eu deall ac yn cytuno â nhw. Rhaid i chi nodi'r 'Dibenion' i ddisgrifio beth y cafodd yr elusen ei sefydlu i'w wneud. Efallai y bydd rhaid i chi ddweud pa ardal ddaearyddol y bydd yr elusen yn gweithio ynddi hefyd.

Mae'r cyfansoddiad hwn yn addas ar gyfer elusen fach, ond mae'n bwysig cydnabod nad yw ei fabwysiadu yn golygu bod y grŵp yn elusen o reidrwydd. Er mwyn bod yn elusen, rhaid i'r holl ddibenion fod yn elusennol a rhaid i'r sefydliad gael ei sefydlu er budd cyhoedd. I'ch helpu gyda hyn, mae'r geiriad enghreifftiol ar gyfer dibenion elusennol wedi'i ddarparu gan y Comisiwn Elusennau ar ei [wefan](#).

Er mwyn mabwysiadu'r cyfansoddiad, rhaid i'r bobl sy'n sefydlu'r elusen ei lofnodi a'i ddyddio. Drwy wneud hyn nhw fydd ymddiriedolwyr yr elusen tan y cyfarfod cyffredinol blynyddol cyntaf.

Beth sy'n digwydd os ydym yn tyfu?

Nid oes rhaid i elusennau gyda llai na £5,000 y flwyddyn gofrestru gyda'r Comisiwn Elusennau. Fodd bynnag, os yw'ch incwm yn fwy na hyn, rhaid i'r elusen gofrestru a dylech ddarllen y canllaw [hwn](#).

Os yw'ch sefydliad yn mynd yn fwy, eisiau cyflogi pobl neu brynu adeilad, neu os hoffai gofrestru gyda'r Comisiwn yn y dyfodol, bydd rhaid i chi gael [dogfen lywodraethol](#) fwy cynhwysfawr yn lle'r cyfansoddiad hwn oherwydd ni fydd yn briodol mwyach.

Rhestr o sefydliadau a fu'n ymwneud â chynhyrchu a hybu'r cyfansoddiad hwn:

ACRE, BASSAC, Comisiwn Elusennau, Community Matters, CTN, DSC, NAVCA NCVO, Small Charities Coalition, WCVA a Chynghorau Gwirfoddol Sirol

Mae fersiwn Microsoft Word ar gael [yma](#).

CYFANSODDIAD ELUSEN FACH

Addas ar gyfer elusennau bach gydag incwm blynyddol o dan £5,000 nad ydynt yn berchen adeilad neu'n cyflogi pobl ac nid ydynt yn bwriadu cofrestru gyda'r Comisiwn Elusennau.

1 ENW

Enw'r elusen yw _____

2 DIBENION YR ELUSEN YW:-

---

3 YMDDIRIEDOLWYR

Caiff yr elusen ei rheoli gan bwyllgor o ymddiriedolwyr a benodir yng Nghyfarfod Cyffredinol Blynyddol (CCB) yr elusen.

4 CYFLAWNI'R DIBENION

Er mwyn cyflawni'r dibenion elusennol, mae gan yr ymddiriedolwyr y pŵer i:

- (1) codi arian, derbyn grantiau a chyfraniadau
- (2) defnyddio arian i gyflawni gwaith yr elusen
- (3) cydweithredu ag elusennau eraill sydd â dibenion tebyg, a'u cefnogi
- (4) gwneud unrhyw beth arall o fewn y gyfraith sy'n ofynnol i gyflawni'r dibenion

5 AELODAETH

Bydd aelodaeth gan yr elusen. Gall pobl sy'n cefnogi gwaith yr elusen ac sy'n 18 oed neu'n hŷn wneud cais i'r ymddiriedolwyr i fod yn aelod. Ar ôl cael eich derbyn gan yr ymddiriedolwyr, bydd aelodaeth yn para 3 blynedd a gellir ei hadnewyddu. Bydd yr ymddiriedolwyr yn cadw rhestr aelodaeth gyfoes.

Gall yr ymddiriedolwyr derfynu aelodaeth unigolyn os ydynt yn credu ei fod er lles gorau'r elusen. Mae hawl gan yr aelod i gael ei glywed gan yr ymddiriedolwyr cyn gwneud y penderfyniad a gall ddod yng nghwmni ffrind.

6 CYFARFOD CYFFREDINOL BLYNYDDOL - CCB

- (1) Rhaid i'r CCB gael ei gynnal bob blwyddyn, gan roi 14 diwrnod o rybudd i bob aelod yn dweud wrthynt beth sydd ar yr agenda. Rhaid cadw cofnodion o'r CCB.
- (2) Rhaid bod o leiaf ____ aelod yn bresennol yn y CCB.
- (3) Bydd un bleidlais gan bob aelod.
- (4) Bydd yr ymddiriedolwyr yn cyflwyno'r adroddiad blynyddol a chyfrifon.
- (5) Gall unrhyw aelod gynnig ei hun i'w ethol fel ymddiriedolwr.
- (6) Bydd yr aelodau yn ethol rhwng 3 a 10 ymddiriedolwr i wasanaethu ar gyfer y flwyddyn nesaf. Byddant yn ymddeol yn y CCB nesaf ond gallant sefyll i gael eu hailethol.

7 CYFARFODYDD YMDDIRIEDOLWYR

- (1) Rhaid i'r ymddiriedolwyr gynnal o leiaf 3 chyfarfod bob blwyddyn. Yn ystod eu cyfarfod cyntaf ar ôl y CCB byddant yn ethol cadeirydd, trysorydd ac ysgrifennydd. Gall ymddiriedolwyr weithredu drwy benderfyniad y mwyafrif.
- (2) Rhaid i o leiaf 3 ymddiriedolwr fod yn bresennol yn y cyfarfod er mwyn gallu gwneud penderfyniadau. Cedwir cofnodion ar gyfer pob cyfarfod.
- (3) Os oes gwrthdaro buddiannau gan yr ymddiriedolwyr rhaid iddynt ddatgan hyn a gadael y cyfarfod tra bod y mater hwn yn cael ei drafod neu ei benderfynu.
- (4) Yn ystod y flwyddyn, gall yr ymddiriedolwyr benodi hyd at 2 ymddiriedolwr ychwanegol. Byddant yn ymddiswyddo yn y CCB nesaf.
- (5) Gall yr ymddiriedolwyr lunio rheolau ychwanegol rhesymol i helpu rhedeg yr elusen. Ni all y rheolau hyn fod yn groes i'r cyfansoddiad hwn neu'r gyfraith.

8 ARIAN AC EIDDO

- (1) Rhaid defnyddio arian ac eiddo ar gyfer dibenion yr elusen yn unig.
- (2) Rhaid i'r ymddiriedolwyr gadw cyfrifon. Gall unrhyw un weld y cyfrifon blynyddol diweddaraf ar gais.

- (3) Ni all ymddiriedolwyr dderbyn unrhyw arian neu eiddo gan yr elusen, ac eithrio i ad-dalu mân dreuliau rhesymol.
- (4) Rhaid dal yr arian yng nghyfrif banc yr elusen. Rhaid i bob siec gael ei lofnodi gan 2 ymddiriedolwr.

9 CYFARFODYDD CYFFREDINOL

Os yw'r ymddiriedolwyr yn teimlo bod angen newid y cyfansoddiad, neu ddirwyn yr elusen i ben, rhaid iddynt alw Cyfarfod Cyffredinol er mwyn i'r aelodau allu gwneud y penderfyniad. Rhaid i'r ymddiriedolwyr alw Cyfarfod Cyffredinol hefyd os ydynt yn derbyn cais ysgrifenedig gan y mwyafrif o'r aelodau. Rhaid rhoi 14 diwrnod o rybudd i bob aelod ac esbonio'r rheswm dros gynnal y cyfarfod. Rhaid cael mwyafrif o ddwy ran o dair ar gyfer pob penderfyniad. Rhaid cadw cofnodion.

- (1) **Dirwyn i ben** - rhaid i unrhyw arian neu eiddo sy'n weddill ar ôl talu dyledion gael ei roi i elusen gyda dibenion tebyg i'r elusen hon.
- (2) **Newidiadau i'r Cyfansoddiad** - gellir eu gwneud mewn CCB neu Gyfarfodydd Cyffredinol. Ni ellir gwneud unrhyw newid a fyddai'n golygu nad yw'r sefydliad yn elusen mwyach.
- (3) **Cyfarfod Cyffredinol** - yn cael ei alw ar gais ysgrifenedig gan y mwyafrif o'r aelodau.
- (4) Gall ymddiriedolwyr alw Cyfarfod Cyffredinol hefyd i ymgynghori â'r aelodaeth.

10 SEFYDLU'R ELUSEN

Mabwysiadwyd y cyfansoddiad hwn ar _____ 20__ gan y bobl sydd wedi llofnodi isod. Y bobl yma fydd aelodau cyntaf yr elusen a nhw fydd yr ymddiriedolwyr tan y CCB, y mae'n rhaid ei gynnal cyn pen blwyddyn o'r dyddiad hwn.

Llofnodwyd

Printiwch eich enw a'ch cyfeiriad

Mudiadau eraill a all roi cymorth:

Comisiwn Elusennau Lloegr a Chymru

Ffôn: 0845 300 0218

<https://www.gov.uk/government/organisations/charity-commission>

Cyngor Gwiethredu Gwirfoddol Cymru

Ffôn: 0800 2888 329

www.wcva.org.uk

Ymwadiad

Mae'r wybodaeth a ddarperir yn y daflen hon ar gyfer cyfarwyddyd yn unig. Nid yw'n amnewid am gyngor proffesiynol ac ni allwn dderbyn unrhyw gyfrifoldeb am golled o ganlyniad i unrhyw berson weithredu neu wrthod gweithredu arno.

Am rhagor o wybodaeth cysylltwch â

Mantell Gwynedd

23-25 Y Bont Bridd, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1AB

Elusen Gofrestredig: 1068851

Ffôn: 01286 672626

ymholiadau@mantellgwynedd.com

Ffacs: 01286 678430

www.mantellgwynedd.com

Cynhyrchwyd gan WCVA, Cynghorau Gwirfoddol Sirol a Chanolfannau Gwirfoddoli

Wedi ei ddiweddarau: 10/01/2017

Ffôn: 0300 111 0124

www.wcva.org.uk